

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้ประโยชน์ของรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

๑. เพื่อทราบถึงการทำหน้าที่และบทบาทของรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย
๒. เพื่อทราบประโยชน์ที่ได้รับจากรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่มีต่อประชาชน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้น ไปยังกลุ่มผู้รับสาร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่เปิดรับรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ จำนวน ๑๐๐ คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกตัวอย่าง “โดยวิธีเจาะจง” (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่โดยเสนอตารางแสดงจำนวนและร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและในส่วนของการทดสอบและนำเสนอข้อสันนิษฐานของการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการบรรยายและพรรณานำเสนอ (Descriptive Research)

สรุปผลการวิจัย

๑. ลักษณะทั่วไปของผู้ชม

จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ๑๐๐ คน พบว่า ผู้ชมรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๒๑-๔๐ ปี จะมีกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง ๑๐-๒๐ปี จำนวนมากในช่วงเวลาปิดภาคการศึกษา และโดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา , ปวช. , ปวท. และระดับปริญญาตรีลงมา กลุ่มตัวอย่างเกือบ

ครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง มากกว่าครึ่งหนึ่งสมรสแล้ว อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานบริษัท รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างและนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับรายได้อยู่ในช่วง ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท

๒. พฤติกรรมการเปิดรับรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์

ผลการศึกษา พบว่า สื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับความรู้ด้านกฎหมายมากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ สำหรับลักษณะของรายการทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่กลุ่มตัวอย่างชอบชมคือ รายการที่มีเนื้อหากฎหมายและมีการนำเสนอด้วยละครตลกเบาสมอง พฤติกรรมการติดตามชมรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการรับชมโดยบังเอิญ และไม่แน่ใจว่าสัปดาห์หนึ่งชมกี่วัน แต่หากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับอย่างตั้งใจ จะมีการเปิดรับทุกวันที่ออกอากาศคือจำนวน ๕ วันต่อสัปดาห์ และสาเหตุที่ชมรายการนี้เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมาคือ เพราะอยากได้รับความรู้ด้านกฎหมาย รวมไปถึงเรื่องที่น่าสนใจมีเนื้อหาน่าติดตาม เนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างสนใจมากเป็นอันดับหนึ่งคือ เรื่องสัญญาประเภทต่างๆ รองลงมาคือเรื่องการละเมิดสิทธิ นอกจากนั้นเมื่อได้ติดตามชมรายการนี้แล้ว สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างจดจำได้มากเป็นอันดับหนึ่งคือ พิธีกร รองลงมาคือ นักแสดง และสุดท้ายคือ เนื้อเรื่อง

๓. หน้าที่และผลของรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย รายการ “รู้กฎหมายได้ประโยชน์” ต่อประชาชน

ประเด็นของหน้าที่ของรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ว่า รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์สามารถรวบรวมความรู้ด้านกฎหมายมานำเสนอตามที่ต้องการได้ และประเด็นที่น่าสนใจสนองต่อความสนใจได้ดีมากคิดเป็นร้อยละ ๕๓ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด การชี้แจง อธิบายความรู้ด้านกฎหมายนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่ารายการนี้สามารถทำได้ครบถ้วนตามที่ต้องการทราบ และเมื่อชมรายการนี้แล้วสามารถเรียนรู้กฎหมายได้ค่อนข้างมาก ในขณะที่ได้รับความรู้ด้านกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างยังได้รับความบันเทิงอีกด้วย โดยได้รับความบันเทิงถึงร้อยละ ๕๐ ซึ่งความบันเทิงที่ได้รับอยู่ในระดับปานกลาง

รายการนี้นอกจากจะให้ความรู้ด้านกฎหมายและให้ความบันเทิงแล้ว ยังสอดแทรกเรื่องราวของค่านิยมและวัฒนธรรมไทยอีกด้วย ซึ่งจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๖๔ คน คิดเห็นว่า รายการนี้สะท้อนให้เห็นค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยด้วย

ประเด็นของผลของรายการที่มีต่อประชาชน สำหรับความรู้ด้านกฎหมายที่รายการนี้นำเสนอ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๒ แสดงความคิดเห็นว่า สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หรือหากเกิดปัญหาก็สามารถนำความรู้ที่ไปใช้แก้ปัญหาได้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เขย่นำความรู้ที่ได้จากรายการนี้ไปใช้ได้ถึงจำนวน ๔๕ คน และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๓ คน ที่ประสบปัญหาด้านกฎหมายเช่นเดียวกับเรื่องราวที่เขย่นำเสนอในรายการ แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้จากรายการไปใช้แก้ปัญหาได้จริง กลุ่มตัวอย่างทั้ง ๒๓ คนนั้นจึงเรียกได้ว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ในเรื่องของประโยชน์และโทษจากการรับชมรายการหรือแม้กระทั่งประโยชน์และโทษของรายการนี้ ที่เกิดขึ้นกับประชาชน กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด ๑๐๐ คน มีความคิดเห็นเหมือนกันว่า รายการนี้ให้ประโยชน์กับประชาชน แต่ในขณะที่เดียวกันมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๘ คนที่มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าในขณะที่รายการนี้สร้างประโยชน์คือให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน รายการนี้อาจจะก่อให้เกิดโทษแก่ประชาชนผู้นำไปใช้ในทางที่ผิด หรือเข้าใจไม่ถ่องแท้ ได้ด้วย จึงเป็นสิ่งที่สมควรตระหนักมากขึ้น

สำหรับการนำเสนอความรู้ด้านกฎหมายด้วยรูปแบบของละครที่เป็นละครเบาสมอง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๗ มีความคิดเห็นว่า เหมาะสม และเป็นสิ่งที่ดี มีความพึงพอใจกับการนำเสนอความรู้ด้วยรูปแบบนี้ คิดว่าเป็นการนำเสนอความรู้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓ คนที่เสนอความคิดเห็นว่า การนำเสนอความรู้ด้านกฎหมายด้วยรูปแบบของละครเบาสมอง มีความไม่เหมาะสมเพราะทำให้ดูเหมือนว่ากฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้คนไม่เกรงกลัวกฎหมาย

การทดสอบข้อสันนิษฐานของการวิจัย

ข้อสันนิษฐานของการวิจัยนี้คือ รายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย ซึ่งในที่นี้กรณีศึกษาคือ “รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์” มีการนำเสนอ

ความรู้ด้านกฎหมายด้วยรูปแบบของละคร (Dramatization) ที่เป็นละครเบาสมอง (Situation Comedy) จึงก่อให้เกิดผลทั้งในทางที่เป็นประโยชน์และโทษ

จากการวิจัยพบว่า

๑. รายการนี้สามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจสาระกฎหมายได้โดยง่าย
๒. ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อรายการกฎหมายและตัวบทกฎหมายว่าไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อหรือวิชาการ
๓. ทำให้เกิดการติดตามชมรายการซึ่งจะทำให้ได้รับความรู้ด้านกฎหมายมากขึ้น
๔. ได้ทั้งความรู้และความบันเทิง

นอกจากนี้ยังพบว่า รายการกฎหมายที่มีรูปแบบเช่นนี้สามารถทำให้ผู้ชมจดจำเรื่องราวได้เร็วขึ้น และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

ทั้ง ๔ ประเด็นนี้ เป็นไปตามข้อสันนิษฐานของการวิจัยที่ว่า การนำเสนอความรู้ด้านกฎหมายด้วยรูปแบบของละครเบาสมองก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน

ข้อสันนิษฐานของการวิจัยที่ว่า ก่อให้เกิดผลในด้านที่เป็นโทษ จากการวิจัยพบว่า

๑. รูปแบบการนำเสนอเช่นนี้ทำให้เกิดทัศนคติที่ว่า กฎหมายเป็นเรื่องง่าย ไม่ซับซ้อน ไม่ศักดิ์สิทธิ์
๒. เมื่อมีความรู้ด้านกฎหมาย อาจนำความรู้นั้นไปใช้เพื่อเอาเปรียบผู้ไม่รู้เท่าทันหรือผู้ไม่รู้กฎหมาย
๓. ทำให้เกิดการควั่นสุรุ่ยซึ่งเกิดจากการตีความว่า ความผิดถูกของกฎหมายทุกข้อมีความเหมือนกัน ซึ่งในความเป็นจริงมีข้อยกเว้นแล้วแต่กรณี

จาก ๓ ประเด็นข้างต้นที่ค้นพบจากการวิจัย เป็นไปตามข้อสันนิษฐานของการวิจัยที่ว่า รายการที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่มีการนำเสนอด้วยรูปแบบของละครเบาสมอง ก่อให้เกิดผลในทางที่เป็นโทษได้

นอกจากนี้ยังค้นพบ “โทษ” เพิ่มเติมด้วยว่า อาจเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักแสดง เช่นการกระทำความคิดตามนักแสดง และอีกประการหนึ่งอาจเลียนแบบพฤติกรรมของนักแสดงชายที่ต้องรับบทเป็นผู้หญิงในบางครั้ง เพื่อสร้างความสนุกสนานหรือให้เหมาะสมกับเรื่องราวต่างๆ โดยผลที่เกิดขึ้นจะมีโดยตรงต่อเด็กและเยาวชน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การรับรู้ประโยชน์ที่ได้จากรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย “รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์” ทำให้ทราบถึงการทำหน้าที่และบทบาทของรายการสารคดีที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายของรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ และประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากรายการนี้ ทั้งนี้สามารถสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

๑. บทบาทและหน้าที่ของรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า การทำหน้าที่และบทบาทของรายการสารคดี ซึ่งก็คือการถ่ายทอดสาระความรู้แก่ประชาชน จากการศึกษารายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ทำให้ทราบว่า รายการนี้ได้มีการรวบรวมความรู้ด้านกฎหมายมานำเสนอ มีการชี้แจงอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจ มีการสอดแทรกค่านิยมและวัฒนธรรมไทย อีกทั้งมีการผลักดันให้เกิดความร่วมมือในสังคม และสิ่งที่แน่นอนที่สุดคือการให้ความบันเทิง สิ่งเหล่านี้คือภาระกิจหน้าที่พื้นฐานของสื่อมวลชนที่พึงกระทำต่อประชาชนผู้รับสารเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม การที่รายการนี้กระทำบทบาทเช่นนี้เพราะได้มีการวางนโยบายมาตั้งแต่เริ่มต้นวางแผนผลิตรายการว่า จะเป็นรายการที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนและต้องสามารถให้ประชาชนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ หรือเป็นการสร้างการเรียนรู้ด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนผู้ไม่รู้ไม่เข้าใจกฎหมาย ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับผู้ชมของรายการโดยตรง ทั้งนี้ได้ตั้งกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นประชาชนทั่วไป แต่จะเน้นที่ผู้ที่มีความรู้ด้านกฎหมายน้อย และจากการศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ได้ทราบว่ากลุ่มเป้าหมายที่ชมรายการเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ คือผู้ชมมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเนื่องจากมีเวลาว่างขณะที่รายการออกอากาศ และเปิดรับรายการทางโทรทัศน์เป็นประจำอยู่แล้ว ส่วนเพศชายจะติดตามชมรายการนี้เพราะต้องการได้รับทราบข้อมูลกฎหมายอย่างแท้จริง คือจะมีความตั้งใจชมรายการมากกว่าเพศหญิง ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการ

กับการรับชมรายการเพราะจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ผู้ชมจะมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ,ปวช., ปวท. ซึ่งมีความต้องการศึกษาในเรื่องกฎหมาย ส่วนผู้ชมที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาเหตุการชมเป็นเพราะอยากได้รับความรู้และต้องการนำไปใช้ อาจเกิดปัญหากฎหมายและกำลังหาทางแก้ไข และมีความคิดเห็นว่าการกฎหมายเป็นเรื่องใกล้ตัว จึงทำให้เกิดความสนใจอยากเปิดรับรายการ ส่วนผู้ชมที่เป็นนักเรียน นิสิตนักศึกษาที่ชมรายการเป็นจำนวนมากนั้นจะเป็นเฉพาะช่วงของการปิดภาคเรียน สาเหตุในการชมอาจมาจากการติดตามชมรายการอื่นอยู่ก่อนแล้ว คือติดตามชมเพื่อฆ่าเวลา แต่ก็มีอีกสาเหตุหนึ่งคือ การตั้งใจติดตามชมเพราะชอบการผลิตรายการที่เป็นละครเบาสมอง และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้

บทบาทและหน้าที่ต่างๆที่รายการนี้กระทำ ได้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้ชมรายการ ทั้งนี้เพราะจากทัศนคติของผู้ชมที่คาดหวังว่าสื่อมวลชนควรมีหน้าที่อย่างไร นั่นคือ การให้สื่อมวลชนเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะในการตัดสินใจ ให้ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติที่ถูกต้อง สามารถให้ผู้ชมเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เนื้อหาที่น่าสนใจจะต้องสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นและความสนใจ อีกทั้งต้องสร้างความรู้สึกร่วมกัน โดยใช้ความรู้ที่ได้จากสื่อมวลชน ในส่วนของบทบาทของการให้ความบันเทิงก็เช่นเดียวกัน สื่อมวลชนควรกระทำหน้าที่นี้ด้วย ดังนั้นรายการกฎหมายได้ประโยชน์นี้ได้ทำหน้าที่และบทบาทของการให้คำแนะนำด้านกฎหมายรวมถึงข้อปฏิบัติที่ถูกต้องด้วย อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกร่วมกันในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ที่ได้จากสื่อ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกมั่นใจในการดำเนินชีวิต เพราะเมื่อได้ชมรายการนี้แล้วทำให้ตนมีความรู้ด้านกฎหมายอยู่บ้างและมีรายการที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายซึ่งตนสามารถเปิดรับได้ทุกวัน และสิ่งที่น่าสนใจในรายการเป็นเนื้อหาที่ประชาชนสนใจ คือสามารถสนองต่อความสนใจของประชาชนผู้ชมได้ และเมื่อเกิดปัญหาก็กสามารถนำความรู้ที่ได้จากการชมรายการไปใช้ประโยชน์ได้ สำหรับความบันเทิงนั้น รายการนี้มีความบันเทิงในส่วนของละครซึ่งเป็นละครเบาสมอง ผู้ชมสามารถได้รับทั้งความรู้และความบันเทิงในขณะเดียวกัน

นอกจากการทำหน้าที่และบทบาทของสื่อมวลชนตามภารกิจพื้นฐานของสื่อมวลชนแล้ว รายการนี้ยังได้ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้และเรียนรู้อีกด้วย กล่าวคือ การนำเสนอปัญหาหรือข้อมูลทางกฎหมาย ทำให้ประชาชนสนใจ และเกิดการติดตามด้วยการใช้สิ่งเร้าภายนอก นั่นคือ ความแปลกใหม่ของการนำเสนอรายการความรู้ คือการใช้ละครเบาสมองเป็นรูปแบบการนำเสนอซึ่งการนำเสนอแบบนี้จะกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ได้ดี ทำให้ประชาชน

เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การที่มีการนำเสนอความรู้ด้านกฎหมายผ่านทางสื่อมวลชนเช่นนี้ เรียกได้ว่า เป็นการศึกษาอกระบบอย่างหนึ่ง (Nonformal Learning) คือเป็นการศึกษาที่ เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะและทัศนคติ แล้วสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาแก้ ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตให้ดีขึ้นได้ การชมรายการรู้กฎหมายได้ประ โยชน์จึงถือเป็นการ เรียนรู้โดยไม่ได้ตั้งใจ (Incidental Learning)

จึงกล่าวได้ว่า รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ได้กระทำหน้าที่และบทบาทของรายการ สารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชน ได้ตามที่ประชาชนคาดหวัง ว่าจะได้รับจากรายการและรายการเองก็ได้ทำหน้าที่ของตน ในฐานะสื่อมวลชนอย่างเต็มที่เช่น กัน และประโยชน์ที่ประชาชนได้รับล้วนเกิดจากการทำตามบทบาทหน้าที่ของรายการที่ให้ ความรู้ด้านกฎหมายในฐานะของสื่อมวลชนนั่นเอง

๒. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้าน กฎหมาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่า เมื่อชมรายการสารคดีที่ให้ความรู้ด้าน กฎหมาย รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์แล้ว รายการนี้ก่อให้เกิดผลต่อผู้ชมในทางที่เป็น ประโยชน์ คือประชาชนสามารถเรียนรู้กฎหมายจากรายการนี้ได้และผู้ชมสามารถนำความรู้ ที่ได้จากการชมรายการ ไปใช้ได้จริงหากเกิดปัญหาขึ้นมาหรือทำให้เกิดการเตรียมพร้อมป้องกัน ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น การที่ผู้ชมสามารถเรียนรู้กฎหมายได้ เป็นเพราะกลยุทธ์การสอนที่ เหมาะสม จึงช่วยให้เกิดการรับรู้และการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ รายการนี้มี รูปแบบการนำเสนอที่เป็นการจำลองเหตุการณ์กฎหมาย มีการสร้างบทบาทสมมติ ทำให้ ประชาชนศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือกรณีศึกษาได้ การนำเสนอที่น่าสนใจ ดึงดูดใจผู้ ชม การใช้ภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจ ได้ความรู้และความบันเทิงในขณะเดียวกัน จึงทำให้ผู้ชม สนใจรับชมรายการ เพราะการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนด้วยลักษณะของการถ่ายทอด ความรู้เพียงอย่างเดียวนั้น ในความเป็นจริงอาจได้ข้อมูลความรู้ที่ครบถ้วน แต่การดึงดูด ความสนใจประชาชนให้ชมรายการจะมีน้อย ทำให้การรับสารลดน้อยลงไปด้วย การสร้าง เหตุการณ์จำลองด้วยลักษณะละครเบาสมองมาเป็นรูปแบบในการนำเสนอประกอบกับการให้ ความรู้ด้านกฎหมายจึงทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ การนำเสนอความรู้ด้วยรูปแบบ ของละคร จึงมีประสิทธิภาพในการทำให้ประชาชนสนใจรับสารและสามารถรับสารตามที่ผู้

ผลิตต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น ดังนั้นการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายคือผู้ชมรายการ และสิ่งที่สื่อมวลชนคาดหวังว่าเมื่อผู้รับสารได้รับสารแล้วจะเกิดประโยชน์ในลักษณะใด ควรเป็นสิ่งสำคัญและตระหนักถึงเป็นอย่างมาก

เมื่อได้ตระหนักและคัดเลือกกลยุทธ์ในการนำเสนอรายการความรู้ได้แล้ว ประเด็นที่น่าสนใจต่อมา จึงอยู่ที่กระบวนการผลิตรายการว่า ถึงแม้มีกลยุทธ์ในการนำเสนอที่น่าสนใจแล้ว แต่หากผลิตรายการที่มีไม่มีคุณภาพออกมา ก็ไม่สามารถทำให้รายการนั้นน่าสนใจ และส่งสารได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กระบวนการผลิตรายการจึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอ หากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชนก็จะมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งประเด็นนี้จากการวิจัยพบว่า ผู้ชมมีความพึงพอใจกับประเด็นกฎหมายที่รายการนำเสนอเพราะเป็นเรื่องที่ต้องการทราบอยู่แล้วหรือเป็นเรื่องที่ไม่เคยทราบมาก่อน แต่เมื่อได้ชมก็ถือเป็นการประดับความรู้ เนื้อหาบางเรื่องก็อาจจะเกี่ยวข้องกับผู้ชมได้ในอนาคต การรู้ไว้ก่อนจึงเป็นสิ่งที่ดี สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ผู้ชมรายการปรารถนาให้เป็นและให้กระทำต่อไป เมื่อคัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอแล้ว การเขียนบทเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งเพราะจะเป็นการสื่อให้ประชาชนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน จากรายการนี้มีการนำเสนอด้วยรูปแบบของละครโทรทัศน์แบบ Situation Comedy ดังนั้นการสร้างสรรคดีเหตุการณ์ การเขียนบท หรือการวางพล็อตเรื่องของแต่ละตอนนั้น จะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะต้องให้ประชาชนเข้าใจได้มากที่สุดภายในระยะเวลา ๕ นาที โดยเฉพาะการสร้างจุดเริ่มเรื่องไปจนจุดที่มีการขัดแย้งและนำสู่ช่วงการคลี่คลายปัญหา ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวและสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างแนบเนียน อีกทั้งจุดอวสานจะต้องมีความขบขันในระดับหนึ่งด้วย

นอกจากนี้การถ่ายทำละครและคิวพิธีกรต่างมีความสำคัญทั้งสิ้น เช่นจะถ่ายทำละครอย่างไรให้ดูสนุกสนาน เป็นละครเบาสมองที่สามารถสร้างเสียงหัวเราะได้ หรือแม้คิวพิธีกรจะถ่ายทำอย่างไรให้รายการดูทันสมัย สามารถฟังคำอธิบายจากพิธีกรจนจบโดยเข้าใจได้ครบถ้วนและไม่น่าเบื่อ กระบวนการทั้งหมดนั้นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้รายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์มีความน่าสนใจและทำให้ประชาชนติดตามรายการเพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์มากที่สุด

เมื่อรายการมีรูปแบบของการนำเสนอที่ทำให้การสื่อสารความรู้ด้านกฎหมายมีประสิทธิภาพ ประกอบกับเนื้อหาความรู้ที่นำเสนอมีความเกี่ยวข้องกับประชาชน เป็นเรื่องใกล้ตัว หรือสิ่งที่ประชาชนควรรู้ จึงทำให้ผลการวิจัย แสดงออกมาว่า ประชาชนสามารถได้รับประโยชน์จากรายการทั้งในแง่ของการมีความรู้ที่เพิ่มมากขึ้น การสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือนำความรู้ที่ได้นั้น ไปแก้ปัญหาได้ การเรียนรู้กฎหมายของสังคม และการได้รับความบันเทิง

แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีประโยชน์ก็ย่อมต้องมีโทษด้วย การชมรายการนั้นนอกจากจะได้รับประโยชน์แล้ว อาจก่อให้เกิดโทษด้วย ถึงแม้การทำแบบสอบถามนี้ยังไม่มีผู้ใดที่ได้รับความเดือดร้อนจากผู้ชมที่ชมรายการนี้แล้วนำความเดือดร้อนมาสู่ตน หรือนำไปใช้ในทางที่ผิด แต่ก็มีผู้ให้ข้อคิดเห็นว่ารายการนี้อาจก่อให้เกิดโทษได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วการนำไปใช้ไม่ว่าจะในทางที่ถูกหรือผิดย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละคน ว่ามีวิจารณญาณในการนำไปใช้เพียงใด และอยู่ที่เจตนาของแต่ละคนนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. จากการศึกษาพบว่า รายการทางวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านกฎหมาย กรณีศึกษารายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ เป็นที่พอใจของผู้ชมรายการเป็นรายการที่สร้างประโยชน์ให้กับผู้ชม ดังจะเห็นได้จากการเปิดรับชม , การเรียนรู้และการนำไปใช้ ดังนั้นผู้ผลิตรายการ ควรจะได้คำนึงถึงความต้องการของการรับรู้และการใช้ประโยชน์ของผู้ชมให้มาก เพื่อที่จะได้พัฒนาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อประชาชน ดังนั้นการผลิตรายการทั้งในส่วนของการคัดเลือกเนื้อหาความรู้ด้านกฎหมาย , การเขียนบทรายการ, การถ่ายทำและการตัดต่อจึงควรกระทำให้มีคุณภาพมากที่สุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ชมจะได้รับมากที่สุด

๒. จากการศึกษาพบว่า รายการที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายที่มีการนำเสนอด้วยรูปแบบของละครเบาสวมอง ก่อให้เกิดผลในด้านโทษ ในประเด็นที่ว่า เกิดทัศนคติต่อกฎหมายว่าเป็นเรื่องที่น่ากลัว , ตลก , เมื่อรู้กฎหมายจึงนำไปใช้เพื่อเอาเปรียบผู้อื่น และทำให้เกิดการควั่นสรูป ประเด็นเหล่านี้ หากให้แก้ไขคงเป็นเรื่องที่ยากเพราะเป็นความคิดและวิจารณญาณเฉพาะบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตรายการควรได้ตระหนักถึงประเด็นทั้งสามนี้ไว้ด้วย โดยการนำ

เสนอคงต้องให้มีความชัดในประเด็นมากขึ้น การเฉลยและการกล่าวสรุปที่เน้นเฉพาะประเด็นนั้น

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นของนักแสดงว่า ทำให้เกิดการสับสนเรื่องนักแสดงชายแสดงเป็นหญิง วิธีการแก้ไขคงจะเป็นเรื่องของการสร้างสรรค์บท ให้มีในลักษณะนี้ลดลง หากแต่บางตอนคงจะต้องมีลักษณะนี้อยู่บ้างเพื่อลดความหนักของเนื้อหารายการและเพื่อให้เกิดความสนุกสนานซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบการให้นักแสดงมีลักษณะเช่นนี้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การแสดงเช่นนี้จะสร้างความบันเทิงให้กับรายการและผู้ชมเป็นอย่างมาก แต่ผู้ผลิตรายการควรตระหนักถึงผลที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนด้วย

๓. จากการศึกษาพบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับรูปแบบของ Situation - Comedy ที่สามารถนำเสนอประเด็นปัญหาต่างๆที่สอดแทรกสาระในความสนุกสนานได้เป็นอย่างดี ดังนั้นอาจจะมีประโยชน์ในด้านการเสนอความรู้อื่นๆ ได้ เช่น สาระความรู้ด้านการแพทย์ การเมือง สาธารณสุข การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้สาระความรู้แก่ประชาชนได้ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ของประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น เข้าใจได้อย่างชัดเจนและมีการติดตามชมรายการอย่างต่อเนื่อง ผู้ชมได้รับทั้งความรู้และความบันเทิงในขณะเดียวกัน

๔. การนำเสนอความรู้ด้านกฎหมายที่รายการนี้นำเสนอ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีการนำเสนอความรู้ด้านกฎหมายที่มีเนื้อหาหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายครอบครัว กฎหมายทั่วไป กฎหมายแพ่งและอาญา สัญญาประเภทต่างๆ ฯลฯ แต่หากรายการนี้ได้มีการสอดแทรกประเด็นเรื่องการเมือง หรือชุมชน มากขึ้น ก็จะทำให้รายการมีความน่าสนใจขึ้น และเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อประชาชนด้วย

๕. จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้ปรับปรุงด้านเวลาการออกอากาศ โดยเพิ่มเวลาการออกอากาศมากขึ้นกว่าเดิมอีกประมาณ ๕ นาที เพื่อให้ความรู้กฎหมายที่นำเสนอมีความชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น และรายการนี้ควรออกอากาศในช่วงตอนเย็น ประมาณ ๑๘.๐๐ น. หรือหลังข่าว ๒๐.๓๐ น. เนื่องจากสามารถติดตามชมได้สะดวกและเพื่อให้รายการนี้สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนในจำนวนที่มากขึ้นด้วย คือสามารถครอบคลุมผู้ชมได้มากขึ้น

๖. การนำเสนอรายการให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์กับผู้ชมมากที่สุด รายการควรได้มีการทราบถึงความต้องการของประชาชน ดังนั้น ผู้ผลิตรายการควรมีการทำการสำรวจแนวทางและความคิดเห็นของผู้ชมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนารายการต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยกับผู้ชมรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ในส่วนภูมิภาคซึ่งผลการวิจัยที่ได้อาจมีความแตกต่างจากงานวิจัยเดิม โดยเฉพาะในเรื่องของระดับการศึกษาและการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งอาจได้ความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผน ปรับปรุงรายการเพื่อจะได้สนองต่อความต้องการของผู้ชมและเป็นประโยชน์กับผู้ชมมากยิ่งขึ้น

๒. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากรายการรู้กฎหมายได้ประโยชน์ที่ออกอากาศเป็นเวลา ๓ เดือน ดังนั้นการทำวิจัยในครั้งต่อไปควรทำการศึกษารายการในช่วงระยะเวลาที่ยาวขึ้นเพื่อติดตามผลของผู้ชมรายการในระยะยาว เช่นอาจทำการศึกษาเป็นเวลา ๖ เดือน, ๑ปี หรือมากกว่า ๑ปีขึ้นไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย